

HINDUIZEM

Hinduizem je najstarejša religija, ki izvira vsaj iz leta 2000 pr. n. š. Kot lahko sklepamo že po imenu, je hinduizem nastal in se širil v glavnem v Indiji. Danes je na svetu nad 500 milijonov Hindujev.

~Sociologija~

Nastanek hinduizma:

Nastanek hinduizma se povezuje s starodavno kulturo, ki je cvetela v dolini Inda med 3500 in 1500 pr. n. š. Ta kultura se je končala približno v času, ko je v Indijo vdrlo nomadsko pleme, imenovano Arijci. Hinduizem se je razvil iz verovanja obeh teh ljudstev. Vse naše vedenje o Arijcih izvira iz zbirke himen, ki se imenujejo Vede. Kar nam je znano o veri ljudstva iz doline Inda, izvira iz najdb v mestih Harappa in Mohendžo-Daro.

Bogovi:

Težko bi našli hindujsko zgodbo o bogovih, ki ne bi bila mitološka. "Saj je v Indiji več bogov kot ljudi," je že pred več stoletij začudeno pripomnil neki Evropejec. Meja med ljudmi in bogovi je v hinduizmu zelo nejasna in spremenljiva. Ljudje tu zlahka dosežejo božansko moč, naj so kralji, svečeniki ali asketi. Po drugi strani pa so bogovi antropomorfni in globoko vpleteni v dogajanje na zemlji; ustanavljajo svetišča, rešujejo vernike iz težav in se raje prepuščajo svojim muhastim zabavam na zemlji kot pa v nebesih. Vse to kaže, da je pot iz nebes na zemljo prav tako dobro uhojena kot pot z zemlje v nebesa.

V Indiji bogovi niso boljši od ljudi, le močnejši so. Tako jim njihove izredne moči dovoljujejo, da tudi izredno veliko grešijo, božanska moč jih lahko izpridi. V mitološki drami nastopajo še demoni, ki pa jih je težko ločiti od bogov in ljudi. Démoni imajo včasih zunanost iznakaženo, včasih so teriomorfni (živalske oblike), ponavadi pa so antropomorfni, tako kot bogovi. Včasih se vedejo hudobno (zlasti nižje in mlajše skupine demonov, vampirski škrti in pokopališki duhovi), nemalokrat pa imajo več vrlin kot bogovi. Démoni so postali samo zato, ker ne marajo bogov. Včasih so sovražni tudi ljudem, toda kadar bogovi sami nasprotujejo človeku, kar se pogosto dogaja, postane nejasno, na čigavi strani so demoni.

Hindujci zelo dobro vedo, kako razlikovati bogove od ljudi, celo od tako imenovanih "bogov-ljudi". Splošno znano je, da bogovi, v nasprotju z ljudmi, ne mežikajo z očmi, se ne potijo in se s stopali ne dotikajo tal, nikoli se ne umažejo in njihovi cvetni venciki nikoli ne ovenijo. Božanskost v Indiji je, podobno kot plemenitost v Evropi, odvisna od preteklosti, izvora in dedovanja. Bogovi so že od nekdaj bogovi, njihova imena so zapisana v starih spisih ali pa so jih morali, če so že prevzeti iz lokalnih izročil, "poznati že pradedje". Panteon ni vedno in povsod enak, včasih si vanj

utrejo pot novi bogovi, toda upravičiti jih morajo zgodbe, ki potrjujejo njihov izvor ali zakonsko zvezo z enim od starejših bogov.

Bogovi kot človekovi dobrotniki:

Poleg boga, ki pooseblja smrt, nastopa v Vedah še kralj mrtvih, to je prvi človek, ki je umrl. Ime mu je Yama in je Vivasvatov (Sončev) sin. Yamovi sli so lisasti psi, ki se klatijo med ljudmi. Ko človek umre in njegovo truplo sežgejo, se njegova duša pod zemljo napoti proti kraljestvu luči-kraju radosti, kjer vlada Yama.

Raznolikost religij

Hinduizem je zelo raznolika religija, razvijala se je dolgo časa in ni imela enega samega utemeljitelja. To raznolikost ponazarja naslednja zgodba. V Deželi slepih se je pojavila skrivnostna žival. Kralj je poslal svoje dvorjane, da bi jo raziskali. Počakali so, da je zaspala, potem so se je previdno dotaknili. "Kot stena je," je rekel mož, ki se je dotaknil slonovega trupa. "Kot kopje je," je rekel tisti, ki se je dotaknil oklov. "Kot pahljača" (uho). "Kot drevo" (noga). "Kot kača" (rilec). "Kot vrv"(rep). Seveda so vsi slepi opisovali dele iste stvari. Prav tako se lahko včasih zdi, da se različne vrste hinduizma toliko ločijo druga od druge, kot da so nekaj čisto različnega. Vendar pa je za mnoge hindujce pod vso to raznolikostjo ena sama nespremenljiva resničnost. Imenuje se brahman.

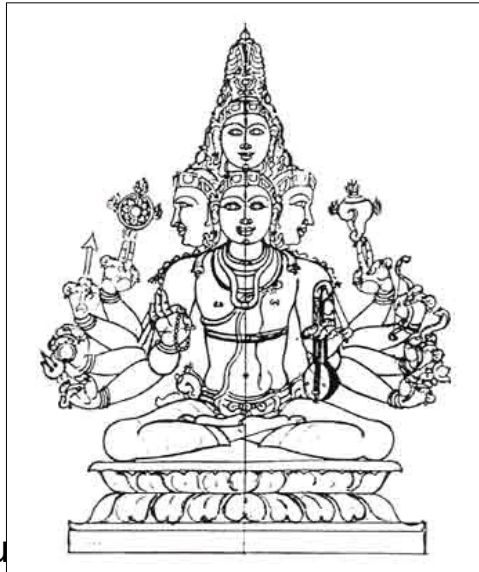
Osvoboditev

Osvoboditev iz kroga reinkarnacije in trpljenja (glej zgoraj) se imenuje mokša. Mokša se doseže samo, če se neznanje nadomesti z modrostjo. Tisto kar ljudi odvrača od tega, se imenuje maja. Maja je nagib, da se stvari vidijo narobe. O tem pripoveduje tale zgodba: Neki mož je mislil, da je videl v svoji sobi kačo. Ker je bil preveč prestrašen, si je ni ogledal od blizu, temveč se je hotel hitro rešiti in posvariti druge. Če bi si kačo ogledal, bi bil našel le nenevaren zvitek vrvi. Ko ljudje gledajo svet, jim ne uspe spoznati bistva, ki je skrito v njem. Za mnoge hindujce sta edina resnična stvar brahman in atman. Vse drugo je utvara.

Brahman

Brahman je popolna, nespremenljiva, končna resničnost, ki po verovanju hindujcev obstaja nad pojavi navadnega sveta. Nekateri hindujci vidijo v brahmanu Boga, drugi brezosebno moč, ki se ne da opisati. Legenda pripoveduje, da je modrec skušal razložiti sinu, kaj je brahman, tako da mu je rekel, naj strese sol v vodo in jo nato spet vzame

ven. Seveda se je sol raztopila in sin je ni mogel pobrati. Nato ga je oče poučil, da je navzočnost brahmana na svetu podobna soli v vodi - neviden je, a povsod navzoč.

Atman

Hinduizem u... dušo, ki se imenuje atman. Mnogi hindujci imajo atman (svoje notranje bistvo) za del brahmana (Absolutnega). Za nekatere atman ni del brahmana, atman in brahman sta istovetna - sta eno in isto.

Rojstvo, smrt in ponovno rojstvo

Hindujci verujejo, da živa bitja nimajo le enega življenja, ampak so vpeti v večni krog življenja, smrti in ponovnega rojstva. Ta krožni tok življenja se imenuje samsara. Tujka za ponovno rojstvo je reinkarnacija. Samsaro imajo za utrudljivo ter nesmiselno in hindujci upajo, da se bodo končno tudi osvobodili.

Karma

Sila, ki vrtilo kolo življenja, se imenuje karma. Nanaša se na dela, ki jih je posameznik opravljal v svojem življenju. Dobro dejanje človeku omogoči boljše ponovno rojstvo, slabemu dejanju pa sledi slabše. Človek se lahko reinkarnira v žival. Potem si bo mnogo težje pridobil modrost, ki je potrebna, da ubeži samsari.

Številni bogovi

Hinduizem pozna več tisoč bogov. Hindujci verujejo, da se v vseh izraža brahman. Vendar je za mnogo hindujcev samo čaščenje bogov bolj pomembno kot težko razumljiva misel o brahmanu. Ključni položaj zavzemajo boginje, vendar ne le kot žene bogov, temveč zaradi lastne veljave. Pogosto jih imajo za ustvarjalno moč in energijo.

Ustvarjanje in ponovno ustvarjanje

Glavna hindujska bogova sta Višnu in Šiva; sta dva od treh bogov, ki naj bi bili odgovorni za ustvarjanje, ohranjanje in uničevanje sveta. Ta krog sprememb naj bi se ponavljal v neskončnost. Višnu ohranja, Šiva uničuje, znan pa je tudi kot osvoboditelj, saj omogoča ponovno ustvarjanje. Brahma je stvaritelj in najmanj pomemben od teh treh bogov (ne smemo ga zamenjati z brahmanom).

Višnu

Višnu ima deset utelešenj ali avatarjev. To je deset oblik, v katerih se pojavlja na Zemlji posebno takrat, kadar grozi nesreča. Najpomembnejša avatarja sta sedmi in osmi, t.j. Rama in Krišna, ki sta bogova, pomembna zaradi lastne veljave. Deseti in zadnji avatar, Kalki, se še ni pojavil. Pravijo, da se bo Višnu pojavil v tej obliki ob koncu naše dobe, da bi uničil zlo in obnovil red. Včasih gledajo hindujci na utemeljitelje drugih ver kot na Višnujeva utelešenja, kar naj bi bili Buda, Jezus in Mohamed.

Rama

Rama in njegova žena Sita sta vzor moškega in ženskega vedenja. Priljubljena zgodba pripoveduje, kako je demonski kralj Ravana ugrabil Sito in jo odpeljal v svojo trdnjavo v Šrilanki. Rama jo je rešil s pomočjo boga opice, imenovanega Hanuman.

Krišna

Krišna je verjetno najbolj priljubljen bog. Številne zgodbe poudarjajo njegovo nagajivo naravo v mladosti, posebno, ko je bil kravji pastir. Krišnova najljubša kravja pastirica se je imenovala Radha. Zgodba o njuni ljubezni je vzor vernikom, kako naj se predajajo svojemu bogu. Po hindujskem verovanju so krave svete in jih človek ne sme ubijati za hrano. Mogoče imajo tak odnos do njih zato, ker so zelo koristne, saj dajejo mleko, maslo in gnoj, ki se uporablja za kurivo.

Šiva

Šiva, uničevalec in osvoboditelj, je pogosto upodobljen v kipih kot bog plesa (Nataradža). Šiva združuje moške in ženske lastnosti.

Parvati, Durga, Kali

Te tri boginje se povezujejo s Šivo. Parvati je lepa in nežna žena, ki dopolnjuje sočutni del Šivove narave. Durga in še posebno Kali sta divji in mogočni: dopolnjujeta Šivovo bolj uničevalno stran narave. Nedostopna Durga pobija demone z mečem. Kali je znana kot uničevalka zla.

Dolžnost

Hindujci skušajo živeti v skladu z dharmo, moralnim zakonom, ki vodi človekovo življenje. Njegove dolžnosti so določene s položajem posameznika v družbi in njegovim življenjskim obdobjem.

Položaj v družbi

Hindujske svete knjige poznajo štiri družbene skupine, imenovane varne. Prva skupina: duhovniki in učitelji, ki se imenujejo brahmani; druga skupina: vladarji in vojaki; tretja skupina: trgovci; četrta skupina: delavci. Vsaka skupina ima svoja pravila vedenja. V preteklosti je bilo nekaj nejasnosti med verskim pojmovanjem varn in političnim pojmovanjem sistema kast. Sistem kast je delil ljudi na tisoče različnih skupin; nekatere od njih so bile zapostavljene. To je zdaj v Indiji nezakonito.

Štiri življenjska obdobja

Štiri stopnje življenja, ki so opisane v svetih knjigah, so: učno, družinsko, puščavniško in končno obdobje potujočega svetega moža, ki se je osvobodil družinskega življenja in lastnine ter živi samo od beračenja. Zadnje obdobje je usmerjeno le k enemu cilju, iskanju združitve z brahmanom. Ta štiri obdobja so zgled za človekovo življenje, ki pa ni vedno uresničljiv.

Joga

V hinduizmu so štiri glavne vrste joge. Vsakdo si izbere tisto, ki najbolj ustreza njegovi starosti in značaju. Karma joga je joga dela. Izvajajo jo osebe, ki si prizadevajo za izpolnitev dharme. Bhakti joga je joga ljubezni. Pomeni popolno predanost v ljubezni in molitvi svojemu bogu. Džnana joga je joga spoznanja in vključuje učenje. Radža joga je joga razuma in je najvišja, kraljevska joga. Vključuje uporabo tehnik duševnega samoobvladovanja in meditacijo.

Templji

Čeprav je v Indiji mnogo templjev, jih hindujci obiskujejo le ob praznikih in slavnostih. Drugače se udeležujejo obredov le po lastni želji. Za hindujce, ki živijo v zahodnih državah, so templji postali pomembnejši, saj se tam sestajajo in skupaj molijo.

Molitev

Molitev poteka v glavnem doma in združuje vso družino. Središče čaščenja je oltar, kot je prikazan na spodnji sliki. Vsak posameznik se sam odloča, kateri bog ali boginja je zanj pomemben, to pa je odvisno od družinskega okolja in

kraja odraščanja pa tudi od osebne izbire. Nekateri hindujci uporabljajo podobe bogov, da lažje osredotočijo svoje misli od individualnega boga na brahmana. Na oltarju so predmeti, ki ustrezajo petim čutom: vidu, sluhu, vonju, okusu in tipu. Z njihovo pomočjo naj bi se vernik popolnoma predal molitvi.

Reka Ganges

Ganges je sveta reka in prav tako še mnogo drugih rek v Indiji. Po upepelitvi trupla pogosto raztresejo pepel po reki, ki je tudi pomemben romarski kraj.

Prazniki

Divali se povezuje z boginjo Lakšmi in se praznuje ob hindujskem novem letu novembra. Divali je praznik luči. Svetloba pomeni znanje. Povsod so prižgane svetilke in sveče, ljudje si izmenjujejo darila in voščilnice. Vsakoletno praznovanje dasehra obuja spomin na Ramovo zmago nad Ravano. V plesih in igrah pripovedujejo o pomembnih trenutkih iz življenja Rame in Site. Ob pomladanskem praznovanju holiju slavijo Krišnove norčije, ki jih je zbijal s kravjimi pastiricami. Prirejajo sprevode, prižigajo kresove, posipajo se z barvastim praškom in drug drugega polivajo z vodo.

Svete knjige

Vse knjige, ki bodo tu omenjene, so pisane v sanskrtu, jeziku starodavne Indije. Ker je od tedaj preteklo že veliko časa, nihče ne ve natančno, kdaj so nastale. Vse pa so bile napisane pr. n. š.; pisanje nekaterih je trajalo več stoletij. Preden so bile Vede zapisane, so se stolet a širile z ustnim izročilom. Najstarejša in najsvetejša Veda je Rigveda, ki vsebuje več kot tisoč slavospevov. Upanišade sestojijo iz filozofskih naukov o brahmanu in boju za dosego mokše. Dogodivščine Rame in Site so opisane v Ramajani, to pomeni v zgodbi Ramovega življenja. Mahabharata z več kot 100 000 verzi je verjetno najdaljša pesnitev na svetu. Pripoveduje zgodbo o dveh vojskujočih se vladarskih družinah. Najbolj znan in priljubljen del te epske pesnitve je Bhagavadgita.

Literatura:

Internet:

<http://nikman.k2.net/religije/hinduizem.htm>

<http://freeweb.siol.net/lolax/hinduizem.htm>